

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtrek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, pol leta 2 K in za četrt leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za druge izvenavstrijske dežele 6 K. Kdor hodi sam ponj, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopušlja do odpovedi. — Udje „Katol. tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroška cesta št. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo: Koroška cesta št. 5, vsprejema naročnine, inserate in reklamacije. — Za inserate se plačuje od enostopne petivrtice za enkrat 15 vin., za dvakrat 25 vin., za trikrat 35 vin. Za večkratne oglase primeren kopust. Inserati se sprejemajo do torka popoldne. — Ne zaprite reklamacije so poštnine proste.

Š cenjenim naročnikom »Slov. Gospodarja«. »Slov. Gospodarju« se je posrečilo kljub stavki stavcev doseči, da bo redno izhajal, čeprav v nekoliko skrajšanem obsegu. Cenjeni naročniki in dopisniki se prosijo, naj to vpoštevajo in naj imajo nekoliko potrpljenja. Radi skromnega prostora se mora omejiti na najvažnejše in prositi tudi ceniene dopisnike, naj bodo v svojih poročilih kratki. Kakor hitro se povrnejo redne razmere, se bo vse zaostalo nadomestilo.

† Dr. Ignacij Žitnik.

Nedeljo zvečer smo prejeli iz sanatorija »Leoninum« žalostno vest, da je zatisnil oči dr. Ignacij Žitnik, eden najpridnejših, najboljših in najzastatljivših slovenskih publicistov, politikov in kulturnih delavcev.

Dr. Žitnik je bil rojen 24. novembra 1857 l. v Zagradcu na Dolenjskem. Po gimnazijskih študijah je stopil v ljubljansko bogoslovnico; v duhovnika je bil posvečen 7. julija 1883. Služboval je nato kot kaplan od leta 1883. — 1886. v Sent Jerneju, potem od jeseni leta 1886 do marca 1887 v Dobričah na Dolenjskem in bil leta 1887 imenovan za stolnega vikarja v Ljubljani, kjer je ostal do leta 1892.

L. 1892 je šel v Rim študirati v Animo filozofijo. Studiral je dve leti, napravil doktorat in se vrnil nazaj v Ljubljano. V Ljubljani je bil nato imenovan v kaznilnici na Gradu za kurata, kjer je ostal do potresa leta 1895. Ko se je to leto kaznilnica na Gradu opustila, je izstopil iz službene obveze tudi dr. Žitnik in se posvetil od tega časa popolnoma političnemu delovanju.

L. 1907 je postal častni kanonik (monsignor), leta 1910 pa stolni kanonik in konzistorialni svetnik.

Dr. Žitnik je bil bolan veliko časa. Ze pred 25 leti je začel boleti na želodčni bolezni, ki se je zadnja leta razvila v želodčnega raka in ga v lepi moški dobi, starega 56 let pahnila v zgodnji grob.

Pokojujnik je ena najpopularnejših političnih osebnosti v naši domovini.

Kdo ni občudoval njegove pridnosti? Kot zastopnik državnega in deželnega zbora je bil poznan pri vseh uradih, za vsakega svojega volivca se je brigal, vsako naročilo je vestno sprejel in je, če le mogoče, izpolnil. Tudi do političnih nasprotnikov je bil vedno koncilianten, ustregel vsakemu in pomagal vsakemu, kjer je mogel. Letal je po Dunaju, po Ljubljani, po Trstu od urada do urada, posredoval, prosil in tako dolgo pritiskal, da je slednjič dosegl. Obratili so se nanj ne samo volivci njegovega okraja, ampak cele dežele, zlasti v vojaških zadevah. Ljudje so imeli vanj neomajno zaupanje in dobival je toliko pisem od vseh strani, da je večkrat rekel, da bo treba samo za to posebnega tajnika, da bo njegova pisma odpiral.

Bil je široko izobražen mož. Nabačil si je veliko literaturo državnopravnih in socialno političnih knjig, katere je vestno študiral in spopolnjeval svoje znanje. V spominu je imel cel arsenal imen, dogodkov, števil in letnic; zbral je v svojem duhu in zvelkel skupaj velik material, katerega je uporabljal v svojih govorih in časnikarskih spisih.

Žitnik je stopil v politično življenje jako mlad. V deželni zbor je bil izvoljen že leta 1889. V državni zbor je bil izvoljen l. 1897.

Kot politik je bil eden tistih, ki se gajo iz konservativne dobe v novo ero S. L. S. Nastopil je v Klunovi dobi kot delaven publicist in žurnalist. Okvir konservativnih načel pa je bil zanj preozek in preveč stisnjen; zato se ni mogel nikoli vanj utesniti. Bil je mož mo-

dernega mišljenja, ki je temeljito proučeval reformatične pojave krščanskega socializma. Po Klunovi smrti je postal njegov naslednik.

Dr. Žitnik je bil kot človek odkritosrčen do skrajnosti, poznal ni nobene skrivnosti, vse je povedal tako, kakor mu je na misel prišlo in s pravim imenom. Bil je zelo temperamentne narave in koleričnega značaja. Imel je zlato srce pod raskovo skorjo. Bil je silno dobrega srca in odprtih rok. Po navadi je vse razdal in večkrat ni imel niti novčiča v žepu, ko je šel na Dunaj. Če ni mogel ljudem preskrbeti javne podpore, jim je pa dal iz svojega.

Tako je bil dr. Žitnik eden najboljših spoštovanj in priznanj vrednih politikov. Njegov delokrog je bil velik in njegova pridnost vzgledna. Zmeraj je bil na delu, zmeraj zaposlen. Dr. Žitnik je kot politik in kot narodni delavec se bavil zlasti s podrobnim delom in je v tem oziru naravnost vzor ljudskega zastopnika. Pribiti moramo, da je ravno s tem neizmerno koristil ugledu S. L. S. Njegova smrt je naredila v vrstah katoliških kulturnih delavcev in politikov veliko vrzel in veliko praznoto.

Slava dr. Žitnikovemu spominu, naš narod pa ne pozabi nikdar plemenitega moža, ki je zanj delal in tudi v delu zanj umrl.

Štaterske novice.

— V Golobinjeku pri Planini na Štajerskem je pri občinskih volitvah namreč kljub hudi agitaciji nasprotnikov sijajno zmagala S. K. Z.

— Iz politične službe. C. kr. namestnik za Štajersko je imenovan provizoričnega okrajnega komisarja v Celju dr. Jožefa Faschinga stalnim komisarjem istotam.

— Pri Sv. Andražu v Slov. goricah se je ustanovilo novo Slov. kat. izobraževalno društvo, ki obeta lep razvoj.

— Vuzenica. Pri nas smo po prizadevanju č. g. kaplana ustanovili Marijino družbo, ki se prav lepo razvija. Na božični dan smo imeli prvi nauk.

Razne stvari.

— Visoka gosta. Velika kneza Peter in Nikolaj Nikolajevič in njuni soprogi Milica in Anastazija so v spremstvu generala Kotzebue in zdravnika N. Varavka 27. t. m. dospeli iz Peterburga na Reko in na „Višegradu“ odšli proti Kotoru, odkoder se podajo na Cetinje k oboleli materi velikih knezinj, kraljici Mileni.

— Postopanje ameriških oblasti z izseljenci. Na Ell. Islandu, otoku solza, kjer se morajo izkrcati priseljenci, predno jih puste v Novi Jork, ravna amer. oblasti naravnost nečloveško. Izseljenec tam zapirajo v prostore, ki zdaleč niso primerni za ljudi. Tam morajo ostati ubogi naseljenci, ako se zde le količkaj sumljivi in nimajo vsega v redu, zaprti včasih po več tednov. Kakor so ti prostori, ki nimajo niti spalnic, kaže dejstvo, da so se pripetili slučajji, da je kak, delj časa zaprti naseljenec zblaznel. Naj si naši ljudje dobro premislijo, predno se podajo na pot v daljno Ameriko.

— Akademija kaznjencev. V sever. Sibiriji so ustanovili ruski dijaki, ki so bili izgnani iz Rusije vsled revolucije l. 1905. svojo akademijo. Vlada jim gre pri tem na roko, zato člane oprošča navadnega dela. Dijaki, člani te akademije, se ponajveč bavijo z raziskovanjem še nepoznatih krajev Sibirije. Člani te akademije so preiskali tudi Novajo Zemljo. Tako utegnejo ubogi prognanci koristiti človeštvu — in sebi, ker konečno se utegne tudi trdo oko ruskega absolutizma omiliti nad kakim pridnim raziskovalcem.

— Družba morilk otrok. V Parizu so prišli na sled družbi žensk, ki so kot „specialistkinje za ženske bolezni“ izvrševale obrt z zamorjevanjem plovov. Na ta način so „ozdravile“ dozdej okoli 15.000 slučajev. Koliko mater je vsled teh manipulacij umrlo, se ne ve. Dozdej so vjeli ženski Simono Bernard in Leonijo Chardonne ter moškega Paula Lemaise. Se razume, da so krive tudi tiste matere, ki take ženske k sebi kličejo, kar pa je v Parizu jako navadno.

— Nevaren tat. Na železniški postaji v Čapljini v Bosni je nekdo ukradel ročno blagajno, v kateri je bilo 1800 K. Kot storilca so na sarajevskem kolo-dvoru prijeli nekega sumljivega človeka, pri katerem so našli še 1000 K ukradenega denarja in poštne recepte o ostalih 800 K, katere je bil poslal v Prnjavor. Razen tega so našli pri njem velik revolver s 17 naboji in dolg nož.

— Ljudsko šolstvo v novi Srbiji. Število srbskih ljudskih šol v novih srbskih pokrajinah je znašalo za časa turške vlade 193 šol z 290 razredi in 240 učnimi močmi. V kratkem času srbske vlade pa se je to število pomnožilo na 395 šol s 350 učnimi močmi. Sedaj je še 156 učiteljskih mest nezasedenih.

— Čilske državne finance. Čilski finančni minister je naznanil, da se je letošnje poslovno leto zaključilo s čistim preostankom v znesku 7.295.571 peč. Pri tem treba vpoštevati, da v čilski državi nimajo davka na alkohol in tobak, kar bi državi vsako leto prineslo najmanj 10 milijonov peč. dohodka.

— Slabe denarne razmere na pruskem dvoru. „Vossische Zeitung“ piše, da so se na pruskem dvoru finančne razmere tako poslabšale, da razpravljajo, ali ne bi kazalo prodati gradove na Pruskem.

— Samoumor polkovnika. Na Dunaju se je 11. t. m. ustrelil polkovnik v p. Karel Forstner, star 71 let. Vzrok samoumora je menda neozdravljiva bolezen.

— Ekspresni vlak zavozil v tovarni vlak. Ekspresni vlak Rim-Milan je zavozil v tovarni vlak. Ena oseba je ubita, 22 jih je nevarno in veliko pa lahko ranjenih.

Druga seja hrvatskega sabora.

Podaljšanje nagodbe pride že v torek na dnevni red.

— Zagreb. Hrvatski sabor deluje zdaj pod izvoljenim predsedstvom dr. Medakovića, ki uživa splošno spoštovanje, mirno. Koalicija je napravila ob otvoritvi sabora veliko napako, da je na obstrukcijo pravašev odgovorila z nasiljem s tem, da je odstavila starostnega predsednika. Opozicija pravašev itak ni imela namena delovanje sabora preprečiti. Nervoznost koalicije se da edinole s tem opravičiti, da se mora finančna nagodba z Ogrsko do 30. t. m. provizorično podaljšati, ker je to prvi pogoj, pod katerim je Ogrska vlada pristala ustavni režim na Hrvatskem. — Včerajšnja seja se je začela ob pol 11. uri popoldne. Prebeg in dr. Mile Starčević sta protestirala proti temu, da je koalicija v otvoritveni seji kršila poslovnik. Mi nočemo preprečevati poštenega delovanja sabora, protestiramo pa v imenu morale proti postopanju večine. Istotako protestira Radić. Predsednik Medaković izjavi, da starostni predsednik po njegovem mnenju ne more imeti več pravice nego izvoljeni. Večina proteste opozicije odkloni. (Peršič: Pfuj!) Sledi razprava o zapisniku. Zatluka odklanja mesto zapisničarja. Nato se oglasi ban baron Skerlec. Glede prigovora dr. Mile Starčevića, da je ban samo eksponent ogrske vlade, ima odgovoriti, da se on z grofom Tiszo popolnoma zлага. Kar se tiče tega, da ne zna hrvaščine, je bil 17 let iz Hrvatske odsoten, ali ima srce za Hrvatsko, nje-

di to, da je izvedel zakon o hrvatskih napisih. Nato se izvoli kraljevski sod. Predsednik izreče Peršiču ukor radi izraza Pfuj! Predlaga, da pride podaljšanje finančne nagodbe že v intrišnji seji na dnevni red. Dr. Prebeg se izjavi proti in predlaga, da se sabor izreče za finančno neodvisnost Hrvatske. Radić govori tudi za finančno samostojnost. Ban se iz ustavnih razlogov izjavi za nujnost predsednikovega predloga. Dr. Lorković izjavi, da je opozicija v zmoti, ako meni, da bi finančna samostojnost nastopila, ako bi se finančna nagodba z Ogrsko ne podaljšala. Po § 8 nagodbe bi ostale finance Ogrske in Hrvatske skupne, tudi če bi mi nagodbe ne podaljšali. Peršič izjavi, da je koalicija s tem, da je na podaljšanje finančne nagodbe pristala, pogazila besedo, dano narodu in pakt, podpisan s stranko prava. Pri glasovanju se sprejme predsednikov predlog. Zaključek seie ob 4. uri popoldne.

Reško vprašanje in Slovenci.

Pod tem naslovom priobčuje dr. Baroda v »Rijeških Novinah« članek, v katerem izjavi, da bi morali tudi Slovenci z vso odločnostjo nastopiti proti ponovni kršitvi hrvaških postavnih pravic, ker je tudi iz sedanjega hrvaškega sabora izključeno zastopstvo mesta Reke, ki bi glasom zakona morala postati v saboru dva poslanka. Imenoma pozivlje članek vodstvo S. L. S., »ki je s proglasitvijo slovensko-hrvaškega edinstva 20. okt. lanskega leta prevzelo ne le moralno ampak tudi formalno dolžnost, da istovetno hrvaške narodne interese s svojimi in jih zastopa z istim ognjem, z isto zanosno vztrajnostjo, ki smo jo že včasih občudovali na tej parlamentarni skupini. Nikdar ni bila slovenska delegacija v brezobzirnem udejstvanju svoje ljubezni do bratskega naroda tako veličastna kot v boju proti odiranju bosanskih seljakov. Še potrebnejši, še važnejši je energičen nastop ob priliki reškega vprašanja, tem važnejši, čim eminentnejši je pomen Jadranskega morja za cel naš jug. Tudi imamo precedens v nastopu Slovencev proti hrvaškemu komisariatu v znani interpelaciji, ki je bila morda le plusk v vodo, a v toliko pomembna, ker je sam ministrski predsednik utemeljil naš nastop za ustavne pravice v delu celotne monarhije.«

Konstantinov jubilej in unijatsko gibanje v Bulgariji.

(Dopis iz Sofije.)

Kakor po vseh večjih mesih Evrope, tako se je praznoval Konstantinov jubilej na posebno slovesen način tudi tukaj v Sofiji: to mesto je namreč nekdanja Serdica, ki je bilo posebno mijo velikemu vladarju, ki se je o njem izrazil: »Moj Rim je Serdica!« V katedralni cerkvi se je v navzočnosti prevzvišenega nadškofa Msgr. Roberta Meninija v nedeljo popoldne na praznik Čistega spočetja M. D. vršila velika slavnost: »Seance religieuses Citteraire et musicales z izbranim vzporedom.

Zborovanje se je odprlo s slavnostno himno »Te deum laudamus«, uglasbeno po Antonu Gnezda (Slovenec iz Zagreba). Proizvajal jo je odlični kralj. dvorni orkester. — Nagovor je imel domači župnik P. Serafin v francoskem jeziku z geslom: »In hoc signo vinces«.

Slavnostni govor je imel prof. A. Bezenšek v bulgarskem jeziku, v katerem je opisal staro Sofijo (Serdica ali Sredce) v arheološkem, geografičnem in historičnem obziru, a posebno staro cerkev sv. Sofije (sedaj v razvalinah na najvišji točki mesta), pod katero so nedavno bile odkrite osnove starejše manjše cerkvice, sezidane od hčere